

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2012.gada 29.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja U.Mihailova,
tiesneses S.Kanenberga un Z.Kupce,

piedaloties pieteicēju sabiedrības ar ierobežotu atbildību „RIMI Latvia”, sabiedrības ar ierobežotu atbildību „SUPERNETTO” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Plesko Real Estate” pārstāvēm zvērinātai advokātei Deborai Pāvilai un zvērinātai advokātei Jūlijai Jerņevai un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Konkurences padomes pārstāvei *I.Š.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību „RIMI Latvia”, sabiedrības ar ierobežotu atbildību „SUPERNETTO” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Plesko Real Estate” pieteikumu par Konkurences padomes 2011.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.E02-20 (prot. Nr.17, 5§) atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Konkurences padomes 2011.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.E02-20 (prot. Nr.17, 5§) „Par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu”, Lieta Nr.1809/10/03.01.-01./14 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu Rimi grupas uzņēmumu (SIA „RIMI Latvia”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „SUPERNETTO”) un SIA „Marno J” darbībās” (turpmāk – Lēmums):

1) konstatēts Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpums SIA „RIMI Latvia”, SIA „SUPERNETTO”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Marno J” darbībās;

2) SIA „RIMI Latvia”, SIA „SUPERNETTO”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Marno J” uzlikts tiesiskais pienākums izbeigt konstatēto pārkāpumu, izslēdzot no šo uzņēmumu savstarpēji noslēgtajiem telpu nomas līgumiem tirdzniecības centros lēmumā konstatētos ierobežojošos noteikumus;

3) uzlikts pienākums izslēgt no šo uzņēmumu ar telpu iznomājamiem tirdzniecības centros noslēgtajiem telpu nomas līgumiem ierobežojošus noteikumus, kas pēc satura un nozīmes ir analogiski šajā lēmumā konstatētajiem;

4) uzlikts naudas sods SIA „RIMI Latvia” Ls 151 650 apmērā, SIA „SUPERNETTO” Ls 1590 apmērā, SIA „Plesko Real Estate” Ls 9890 apmērā.

Lēmums pamatots ar turpmāk minētiem apsvērumiem.

[1.1] Rimi grupas uzņēmumu un iznomātāju noslēgtajos līgumos (turpmāk kopā – Vienošanās) ietvertais punkts, kas ierobežo iznomātāja tiesības vienpersoniski izlemt par citu nomas platību iznomāšanu tirdzniecības centrā un piešķir Rimi grupas uzņēmumiem tiesības lemt par citu platību iznomāšanu citiem tirgus dalībniekiem, uzskatāms par vienošanos atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 11.punktam un atbilst Konkurences likuma 11.panta 7.punktā noteiktā vienošanās aizlieguma pārkāpuma sastāvam. Ievērojot, ka Rimi grupas uzņēmumi un iznomātājs SIA „Marno J” nav uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku Konkurences likuma 1.panta 9.punkta izpratnē, noslēgtajos līgumos ietvertais punkts ir ierobežojošs ne vien attiecībā pret citiem potenciālajiem nomniekiem, bet arī nepamatoti ierobežo iznomātāja tiesības brīvi pārvaldīt savu uzņēmējdarbību.

[1.2] Vienošanās un ierobežojošie līguma punkti ir radījuši tādas konkurences apstākļus citiem tirgus dalībniekiem iekļūšanai konkrētajā tirgū, kas neatbilst konkrētā tirgus normāliem apstākļiem. Rimi grupas uzņēmumi kā enkurnomnieks, apzinoties savu tirgus varu, ir vienojušies ar iznomātāju SIA „Marno J” iekļaut telpu nomas līgumos punktus, kas ierobežo potenciālo tirgus dalībnieku iekļūšanu SIA „Marno J” pārvaldītajos tirdzniecības centros, ko apstiprina lietas izpētes laikā iegūtie pierādījumi un konstatētās sekas.

[1.3] Tā kā, piemērojot Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu, nav nepieciešams identificēt konkrētu tirgus dalībnieku, kurš vēlas iekļūt tirgū, tad pārkāpums izpaužas nevis kā konkrēta tirgus dalībnieka iekļūšanas tirgū faktiskā apgrūtināšana, bet gan vienošanās mērķī šādu apgrūtinājumu radīt. Rimi grupas uzņēmumi ir izmantojuši savu tirgus varu, un to mērķis, iekļaujot līgumā attiecīgos punktus, ir bijis ierobežot specializēto veikalu tīklu attīstību.

[1.4] Lai izpildītos Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta kvalifikācija, ir jākonstatē mērķis vai sekas, kas ir vērstas pret konkurenci. Konkrēto vienošanos gadījumos starp Rimi grupas uzņēmumiem un SIA „Marno J” izpildās abi kritēriji.

[1.5] Vienošanās mērķis ir bijis kavēt konkurenci un liegt citiem tirgus dalībniekiem pieeju konkrētajam tirgum, ņemot vērā, ka lielākā daļa no līgumiem par telpu nomu tirdzniecības centros, kur viena no pusēm ir Rimi grupas uzņēmumi, satur šādu ierobežojumu. Uz negatīvām sekām ilgtermiņā, norāda apstākļi, ka 37 līgumos ir iekļauts punkts, kas ierobežo cita tirgus dalībnieka iekļūšanu konkrētajā tirgū. Kopš 2001.gada šis punkts tiek iekļauts Rimi grupas uzņēmumu slēgtajos līgumos dažādās redakcijās, vairāki Latvijas ražotāji ir saskārušies ar grūtībām iznomāt nomas platības tirdzniecības centros, jo nav dots saskaņojums no ikdienas patēriņa preču lielveikala, faktiski ražotāji tirdzniecības centros nav pārstāvēti.

[2] Administratīvajā apgabaltiesā saņemts SIA „RIMI Latvia”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „SUPERNETTO” (turpmāk kopā arī – līdzpieteicējas) pieteikums par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētiem apstākļiem.

[2.1] Konkurences padome piemēroja vairākas savstarpēji pretrunīgas ietekmētā konkrētās preces tirgus definīcijas un liedza SIA „RIMI Latvia”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „SUPERNETTO” tiesības paust viedokli par šīm definīcijām, proti, Lēmuma projektā kā ietekmētais konkrētās preces tirgus noteikts ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus, turpretī Lēmumā minēts atšķirīgi, kā ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus specializētajos pārtikas veikalos (piena produkti, maizes izstrādājumi), kurā darbojas iesniedzējs (SIA „Daudznozaru kompānija „Daugava”). Citā Lēmuma sadaļā norādīts, ka ietekmētais tirgus ir ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus lielveikalu vidē.

[2.2] Plašā ietekmētā tirgus definīcija – ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecība – deva iespēju Konkurences padomei apgalvot, ka Rimi grupas uzņēmumu un SIA „Marno J” nomas līgumos ietvertie ierobežojumi ir vērsti uz Rimi grupas uzņēmumu konkurentu izstumšanu no tirgus. Iepriekš Konkurences padome konsekventi uzskatīja, ka Rimi grupas uzņēmumi darbojas ikdienas preču mazumtirdzniecības tirgū lielveikalu vidē, norādot, ka ir pamatoti kā atsevišķu tirgu izdalīt mazumtirdzniecību supermārketu, hipermārketu un zemo cenu veikalu ķēdēs, neņemot vērā iepirkšanos mazos, specializētajos veikalos. Turklāt šāda konkrētās preces tirgus definīcija balstīta uz Eiropas Komisijas praksi.

[2.3] Konkurences padome pārkāpa savas pilnvaras, konstatējot pārkāpumu ne tikai Rimi grupas uzņēmumu un SIA „Marno J”, bet arī citu personu darbībās, jo Konkurences likuma pārkāpuma konstatēšana pieļaujama vienīgi ierosinātas lietas ietvaros un vienīgi attiecībā uz konkrētās lietas dalībniekiem. Turklāt ierobežojumi, kurus Konkurences padome nosauc par analogiskiem un aizliedz, acīmredzami nav analogiski, un Konkurences padome pēc būtības neanalizēja trešo personu līgumu noteikumus, bet pēc paviršas līdzības pazīmes uzskaitīja noteikumus, kuri esot analogiski Rimi grupas uzņēmumu un SIA „Marno J” līgumos konstatētajiem.

[2.4] Nepamatots ir Konkurences padomes uzskats, ka nomas līgumu ierobežojumu mērķis ir konkurences kavēšana. Atbilstoši Apvienotās Karalistes konkurences tiesību aizsardzības iestādes Office of Fair Trading uzskatam, pēc mērķa aizliedzami vienīgi tādu nomas līgumu ierobežojumi, kur puses ir konkurenti un vēlas savā starpā sadalīt tirgu. Turpretī konkrētā gadījumā, kad ierobežojums nav vērsts uz tirgus sadali līguma pušu starpā, jāvērtē iespējamās negatīvās sekas uz konkurenci, norādot, ka gadījumos, kad tirdzniecības centrs vispār netiktu atvērts, ja nebūtu noslēgts nomas līgums ar konkrēto nomnieku (enkurnomnieku), tad nomas līgums un tā noteikumi ipso facto nevar tikt uzskatīti par konkurenci ierobežojošiem („Guideline on the application of competition law to land agreements”, OFT128a, March 2011). Šāda veida seku

analīzi Konkurences padome neveica, proti, neizvērtēja kāda ietekme uz konkurenci būtu konkrētam ierobežojumam konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū.

[2.5] Nav analizēts katra atsevišķā ietekmētā tirgus koncentrācijas līmenis un ierobežojumu iespējamā ietekme uz konkurenci konkrētā tirgū.

[2.6] Konkurences padome neņēma vērā pierādījumus par tirdzniecības telpu nomas tirgu Latvijā un apstākli, ka lielākā daļa tirdzniecības centru, kuros Rimi grupas uzņēmumi ir enkurnomnieki, netiktu atvērti, ja nebūtu līguma ar Rimi grupas uzņēmumiem. Lielā daļā gadījumu Rimi grupas uzņēmumiem nav tiesības izbeigt līgumu ātrāk kā pēc 10 gadiem, sakarā ar iznomātāja vienošanos ar kredītiestādi par finansējumu tirdzniecības centra būvniecībai. Kā atzinusi OFT, gadījumos, kad bez līguma ar enkurnomnieku tirdzniecības centrs netiktu atvērts, nomas līguma ierobežojumi nevar būt konkurenci ierobežojoši ipso facto.

[2.7] Konkurences padomes konstatētās negatīvās sekas, ka SIA „Daudznozaru kompānija „Daugava” vēlējās nomāt tirdzniecības telpas vairākos tirdzniecības centros, bet to nevarēja izdarīt, nav sekas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas izpratnē, jo jāvērtē sekas uz konkurenci visā ietekmētajā tirgū, nevis sekas uz vienu tirgus dalībnieku.

[2.8] Konkurences padome nepierāda, ka specializētie veikali atrašanos tirdzniecības centros uzskata par neizvietojamu ar tirdzniecību ārpus tirdzniecības centriem.

[2.9] Kā Konkurences padomes pieļauts būtisks procesuāls pārkāpums ir minams apstāklis, ka lietas izmeklēšana veikta nepilnīgi, aptaujājot tikai piecus specializētos veikalus. Ar vienīgo izņēmumu – SIA „Daudznozaru kompānija „Daugava”” iesniegumu, lietas materiālos nav pierādījumu, ka kādam no aptaujātajiem specializētajiem veikaliem bija grūtības iekļūt tirdzniecības centros Rimi grupas uzņēmumu vainas dēļ, un Konkurences padome nevērtēja iemeslus, kādēļ ikdienas patēriņa preču ražotāji bieži nav ieinteresēti atvērt specializētos veikalus tirdzniecības centros. Konkurences padome neņēma vērā, ka daudzos gadījumos, kāpēc specializētajiem veikaliem atteikts iznomāt tirdzniecības platības tirdzniecības centros, nav saistīti ar Rimi grupas uzņēmumu nomas līgumos ietverto ierobežojumu.

[2.10] Konkurences padome nepamatoti pagarināja lietas izmeklēšanas termiņu, tādējādi pārkāpjot tiesiskuma principu.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2011.gada 2.jūnija lēmumu nolemts pieņemt SIA „RIMI Latvia”, SIA „SUPERNETTO” un SIA „Plesko Real Estate” pieteikumu un ierosināt lietu par Konkurences padomes 2011.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.E02-20 (Prot. Nr.17, 5§) atcelšanu un pieaicināt SIA „Marno J” trešās personas statusā līdzpieteicēju pusē.

[4] Konkurences padome rakstveida paskaidrojumos par līdzpieteicēju pieteikumu lūdza pieteikumu noraidīt, papildus norādot turpmāk minētos apsvērumus.

[4.1] Specializētajiem pārtikas veikaliem ir būtiska interese atrasties tirdzniecības centros, kur tie ir ērti sasniedzami patērētājiem, un no pieprasījuma puses nepastāv efektīvas aizvietojamības iespēja. Definējot konkrētās preces tirgu, vienlīdz svarīgi ir izvērtēt aizvietojamības iespējas gan no pieprasījuma, gan piedāvājuma puses.

[4.2] Pirms Lēmuma pieņemšanas tika iegūti un izvērtēti visi Lēmuma pieņemšanai nepieciešamie fakti, arī konstatējot, ka tirdzniecības centros pārstāvēto specializēto veikalu skaits ir neliels.

[4.3] Nav saprotams arguments, ka ir pārkāpts tiesiskuma princips, sakarā ar Lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu. Termins tika pagarināts, pamatojoties uz Konkurences likuma 27.panta otro daļu, ņemot vērā, ka lietas izpēte ir apjomīga.

[5] Pieteikuma papildinājumos līdzpieteicējas norādīja, ka uzskata Lēmumu par prettiesisku un atceļamu pilnībā, tomēr, ja tiesa atzīst Lēmumu par tiesisku daļā par pārkāpuma konstatēšanu, lūdz atcelt vai samazināt ar Lēmumu noteikto naudas sodu, pamatojoties uz turpmāk minētiem apstākļiem.

[5.1] Kopš pieteikuma iesniegšanas Konkurences padome pieņēma divus lēmumus pret mazumtirgotājiem par tāda paša veida nomas līgumu ierobežojumiem, proti, 2012.gada 27.janvāra lēmums Nr.E02-7 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu MAXIMA grupas uzņēmumu (SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „NDX Development”) darbībās” un 2012.gada 23.marta lēmums Nr.E02-18 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu PALINK grupas uzņēmumu (SIA „PALINK” un SIA „Ozolu nams”) darbībās”, kur piemēroti ievērojami mazāki naudas sodi.

[5.2] Ne no Konkurences likuma, ne no Eiropas Savienības konkurences tiesībām skaidri neizriet aizliegums ietvert tirdzniecības telpu nomas līgumos ierobežojumus, kādi konstatēti līdzpieteicēju, Maxima grupas uzņēmumu un Palink grupas uzņēmumu nomas līgumos ar tirdzniecības centru iznomātājiem.

[5.3] Tā kā nomas līgumu noteikumi nav ietverti ne Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumos Nr.797 „Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam” (turpmāk – Noteikumi Nr.797), ne Eiropas Komisijas regulā Nr.330/2010 „Par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101.panta 3.punkta piemērošanu vertikālu nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām” (vertikālā grupas atbrīvojuma regula), secināms, ka konkrētais vienošanās veids netiek uzskatīts par konkurenci ierobežojošu. Minēto apstiprina arī citu valstu prakse, un līdzpieteicējas nevarēja zināt, ka nomas līgumu ierobežojumi tiks atzīti par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu.

[5.4] Šis ir pirmais šāda veida pārkāpums, un naudas soda samazinājumam bija jābūt ievērojamam.

[5.5] Līdzīgās lietās Konkurences padome atbrīvoja tirgus dalībnieku no naudas soda. Naudas sods ievērojami samazināts Maxima grupas uzņēmumiem, jo lietas izskatīšanas laikā tika grozīti nomas līgumi ar iznomātājiem, bet grozījumi nomas līgumos pabeigti tikai deviņus mēnešus pēc lēmuma datuma un septiņus mēnešus pēc Konkurences padomes apmeklējuma. Turklāt Konkurences padome neņēma vērā, ka atšķirībā no līdzpieteicējam kopš Lēmuma publicēšanas 2011.gada 27.aprīlī Maxima grupas uzņēmumiem bija zināms, ka nomas līgumu ierobežojumi uzskatāmi par neatbilstošiem Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktam. Konkurences padome tāpat neņēma vērā, ka arī Palink grupas uzņēmumiem bija zināms, ka nomas līgumu ierobežojumi uzskatāmi par neatbilstošiem Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktam. Tātad pirmajam pārkāpējam, kuram nebija zināms, ka nomas līgumu ierobežojumi rada Konkurences likuma pārkāpumu, Konkurences padomes ieskatā nav pamata ievērojami samazināt sodu.

[5.6] Lēmumā un Palink grupas uzņēmumu lēmumā faktiskie apstākļi ir vienādi, tomēr naudas soda piemērošana ir atšķirīga, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 6.pantā ietvertu vienlīdzības principu.

[5.7] Eiropas Savienības tiesu jaunākā judikatūra apstiprina Komisijas piemērotā naudas soda karteļa dalībniekiem samazināšanas iespēju, pamatojoties uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu. Papildus 2011.gada decembra spriedumos Eiropas Savienības tiesa ieviesa stingrus standartus konkurences lietās piemēroto naudas sodu pārskatīšanai, iepriekš aprobežojoties ar pārbaudi, vai Eiropas Komisija rīkojās savu pilnvaru robežās un ievēroja vadlīnijas par sodu aprēķināšanu, tagad atzīstot, ka ar minēto nepietiek un tiesai jāizvērtē sodu aprēķināšanas metodoloģija, ņemot vērā pieteicēja sniegtos pierādījumus.

[6] Tiesas sēdē līdzpieteicēju pārstāves pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem.

Konkurences padomes pārstāve pieteikumu neatzina.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteikums ir noraidāms.

[8] Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkts paredz, ka ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par darbībām (bezdarbību), kuru dēļ tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū.

Lēmumā konstatēts, ka līdzpieteicēju un SIA „Marno J” noslēgtās vienošanās un ierobežojošie līguma punkti ir radījuši tādus konkurences

apstākļus citiem tirgus dalībniekiem iekļūšanai konkrētajā tirgū, kas neatbilst konkrētā tirgus normāliem apstākļiem.

Apgabaltiesa pārbauda, vai Lēmumā norādītie apstākļi pierāda līdzpieteicēju atbildību par minēto pārkāpumu.

[9] Apgabaltiesa konstatē, ka lietā nepastāv strīds, ka SIA „RIMI Latvia”, SIA „Supernetto”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Marno J” ir uzskatāmi par tirgus dalībniekiem atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 9.punktam un ka SIA „RIMI Latvia”, SIA „Supernetto” un SIA „Plesko Real Estate” ir uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku Konkurences likuma 1.panta 9.punkta izpratnē.

Lai izvērtētu Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu, ir noskaidrojams konkrētais tirgus – konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu.

[10] Lēmumā atzīts, ka konkrētās preces tirgus (noteikts preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto preci konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības), kurā noslēgta vienošanās, ir nosakāms tirdzniecības platību iznomāšanas tirgus tirdzniecības centros.

[10.1] Par tirdzniecības centriem, Konkurences padomes ieskatā, ir uzskatāmi komerciāli lietojami nekustamie īpašumi, kuri atbilst noteiktām pazīmēm. Lēmumā konstatēts, ka SIA „Marno J” nekustamie īpašumi, kuri atrodas Jēkabpilī (Rīgas ielā 120), Rīgā (Nīcgales ielā 53 un Maskavas ielā 400), ir uzskatāmi par tirdzniecības centriem, jo tie atbilst būtiskajām tirdzniecības centra pazīmēm.

Konkurences padome secināja, ka ikdienas patēriņa preču mazumtirgotājiem, kā arī jebkuram citam specializētajam pārtikas veikalam, kas tieši apkalpo gala patērētāju, ir iespēja piesaistīt vairāk klientu, ja tas savu darbību – klientu apkalpošanu – veic tirdzniecības centrā, jo to ietekmē patērētāju iepirkšanās paradumi, konkrēti, patērētāji pārsvarā dod priekšroku iepirkties tirdzniecības centros, nevis atsevišķās tirdzniecības vietās, un tādējādi no pieprasījuma puses nepastāv efektīvas aizvietojamības iespēja starp tirdzniecības platību nomu tirdzniecības centrā un tirdzniecības platību nomu ārpus tirdzniecības centra.

[10.2] Līdzpieteicējas uzskata, ka Konkurences padome ir piemērojusi nepareizu konkrētās preces tirgus definīciju.

[10.3] Apgabaltiesa uzskata, ka Konkurences padome konkrētās preces tirgu ir noteikusi atbilstoši konkrētajiem tirgus apstākļiem un lietas būtībai.

Konkurences padome, uzskaitot tirdzniecības centra kritērijus, ir norādījusi uz galvenajiem kritērijiem, kas nošķir tirdzniecības centru no atsevišķa „specializētā” veikala. Iepirkšanās paradumi ir iemesls, kāpēc tradicionāli par svarīgu iepirkšanās vietu kalpo tirdzniecības centri. Pastāv arī alternatīvas tirdzniecības vietas, bet, ņemot vērā Konkurences padomes konstatēto tirgus situāciju un iepirkšanās paradumus, Lēmumā izvērtētos

faktorus, kas nosaka aizvietojamību starp tirdzniecības platību nomu tirdzniecības centros un tirdzniecības platību nomu ārpus tirdzniecības centriem, apgabaltiesa atzīst, ka ir iespējama tikai daļēja aizvietojamība un ka šajā gadījumā Konkurences padome ir pamatoti konstatējusi, ka konkrētās preces tirgū iekļaujams nosacījums par tirdzniecības platību iznomāšanu tieši tirdzniecības centros.

[11] Konkurences padome, nosakot konkrēto ģeogrāfisko tirgu – ģeogrāfiska teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām –, ir vērtējusi tirdzniecības centru ģeogrāfisko novietojumu un tā nozīmi, jo ģeogrāfiskais novietojums norāda ne vien uz teritoriju, kurā attiecīgie tirgus dalībnieki ir iesaistīti pakalpojumu sniegšanā, bet arī uz apstākļiem, kas ir pietiekami līdzīgi visiem tajā esošajiem tirgus dalībniekiem, tāpēc šī teritorija ir nošķirama no pārējām teritorijām.

Lēmumā ir norādīts, ka konkrētais ģeogrāfiskais tirgus, kurā darbojas tirdzniecības centri konkrētās lietas ietvaros, ir nosakāms konkrētās (administratīvās teritorijas/apkaimes) robežās, tomēr, ņemot vērā tirdzniecības centra lielumu un tā patērētāju aptveršanas teritoriju, ģeogrāfiskā tirgus robežas var tikt noteiktas gan šaurākas, gan plašākas nekā viena administratīvā teritorija.

Līdzpieteicējas nav izteikušas iebildumus pret Konkurences padomes sniegto konkrētā ģeogrāfisko tirgus definīciju. Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka lietā nav strīda šajā jautājumā.

[12] Attiecībā uz ietekmēto konkrēto tirgu Lēmumā konstatēts, ka specializētie veikali, kas tirgo pašu ražotas pārtikas preces vai kas tirgo nepārtikas preces, kas pārklājas ar Rimi grupas uzņēmumu veikalu sortimentu, rada, kaut vai ierobežotā apjomā, konkurenci lielajiem mazumtirdzniecības tīkliem. Specializētais veikals ar lielveikaliem konkurē tikai tiktāl, ciktāl šī mazā specializētā veikala sortiments pārklājas ar lielveikala sortimentu. Tāpēc kā ietekmētais konkrētais tirgus lietā tiek definēts ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus specializētajos pārtikas veikalos.

Apgabaltiesa šādu secinājumu atzīst par pareizu un atzīst, ka par ietekmēto konkrēto tirgu ir atzīstams ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus specializētajos pārtikas veikalos.

Lietas ietvaros netiek noteikts, kurā tirgū darbojas Rimi grupas uzņēmumi, un netiek mainīta Konkurences padomes iepriekšējā nostāja šajā jautājumā, bet ietekmētais tirgus ir noteikts, ņemot vērā līgumā iekļauto ierobežojumu būtību un to nelabvēlīgo ietekmi ietekmētajā konkrētajā tirgū.

Ņemot vērā, ka konkurences pārkāpuma lieta ierosināta, pamatojoties uz SIA „Daudznozaru kompānija „Daugava”” iesniegumu, kura norādīja uz grūtībām nomāt telpas tirdzniecības centros, Konkurences padome ir likusi uzsvāru uz minētā aspekta izvērtēšanu. Specializētajos veikalos realizēto preču aspektā RIMI grupas uzņēmumi un mazie specializētie veikali darbojas kā konkurenti, un šie gadījumi nav attiecināmi uz lietām par mazumtirdzniecību

supermārketu, hipermārketu un zemo cenu veikalu ķēdēs, no kura mazie specializētie veikali pamatoti ir izslēgti.

Attiecīgi šīs lietas ietvaros definētie konkrētās preces tirgi var atšķirties gan šīs lietas ietvaros, gan no citās lietās definētā, kur ir izvērtēti konkurences tiesību jautājumi citā aspektā. Turklāt kā būtiska atšķirība vērtējams apstāklis, ka vienas konkrētās preces tirgus definīcijas pamatā ir tirdzniecības platību iznomāšana, kur RIMI grupas uzņēmumi un mazie specializētie veikali darbojas kā konkurenti.

[13] Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa uzskata, ka Konkurences padome ir pareizi noteikusi konkrētos tirgus, tos definējot, kā:

- 1) tirdzniecības platību nomas tirgus tirdzniecības centros Jēkabpils pilsētā un tuvākajā apkārtējā teritorijā;
- 2) tirdzniecības platību nomas tirgus tirdzniecības centros Rīgas pilsētā un tuvākajā apkārtējā teritorijā;
- 3) ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus specializētajos pārtikas veikalos lokālajos tirgos (Jēkabpils pilsētā un tuvākajā apkārtējā teritorijā un Rīgas pilsētā un tuvākajā apkārtējā teritorijā).

[14] No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē, ka Konkurences padome lietas izpētes laikā ir konstatējusi 3 SIA „Marno J” un Rimi grupas uzņēmumu noslēgtos nomas līgumus par telpu nomu tirdzniecības centros, 19 SIA „RIMI Latvia” noslēgtos nomas līgumus par telpu nomu tirdzniecības centros, 9 SIA „SUPERNETTO” noslēgtos nomas līgumus par telpu nomu tirdzniecības centros un 4 SIA „Plesko Real Estate” noslēgtos nomas līgumus par telpu nomu tirdzniecības centros, kuros ietverti tādi nosacījumi, kas ierobežo Rimi grupas uzņēmumu (veikalu) konkurentu tirdzniecības platību nomu tirdzniecības centros.

Tomēr saistībā ar konkurences pārkāpumu Lēmumā ir izvērtēti vienīgi SIA „Marno J” un Rimi grupas uzņēmumu noslēgtie nomas līgumi. Līdz ar to apgabaltiesa pārbauda, vai minēto līgumu noslēgšana ir radījusi tādas konkurences apstākļus citiem tirgus dalībniekiem iekļūšanai konkrētajā tirgū, kas neatbilst konkrētā tirgus normāliem apstākļiem.

[15] Izvērtējot, vai RIMI grupas uzņēmumu darbībās ir konstatējams Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpums, Konkurences padome atzina, ka vienošanās starp Rimi grupas uzņēmumiem un SIA „Marno J” atbilst Konkurences likuma 1.panta 11.punktam un 11.panta ģenerālklausulai, jo ir noslēgta vienošanās starp diviem neatkarīgiem tirgus dalībniekiem un šī vienošanās rada nelabvēlīgas sekas horizontālajā tirgū un ietekmē konkurentus, līdz ar to uz to ir attiecināmi visi Konkurences likuma 11.pantā noteiktie ierobežojumi.

Saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā iekļauto šī panta ģenerālklausulu ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana,

ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā, vienošanās par darbībām (bezdarbību), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū.

Konkurences padome atzina, ka konkrētās vienošanās ir tādas vertikālās vienošanās, kuras ietekmē horizontālās attiecības starp tirgus dalībniekiem. Klasiskajā izpratnē vertikālajām vienošanām parasti nav tiešas ietekmes uz horizontālajiem tirgiem un tās neietekmē citus konkurentus. Tāpēc konkrētās vienošanās gadījumā ierobežojošā līguma punkta iniciators, t.i., Rimi grupas uzņēmumi, ir uzskatāms par ieinteresēto pusi, kuras rīcības rezultātā vertikālā vienošanās rada sekas horizontālajā tirgū un ietekmē konkurentus. Lietas ietvaros izvērtētie nomas līgumi un tajos ietvertie ierobežojošie punkti neattiecas uz Noteikumiem Nr.797, jo konkrētā vienošanās pēc būtības nav vertikāla vienošanās tās tradicionālajā izpratnē.

Atsaucoties uz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2009.gada 29.jūnija spriedumu Nr.SKA-234/2009, Lēmumā secināts, ka Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas piemērošanā ir svarīgi noteikt vienošanās mērķi vai sekas. Tiesību normas prasa, lai aizliegtās vienošanās mērķis būtu vērsts uz konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu vai vienošanās sekas izpaustos kā konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā ietvertā tiesību norma ir tulkojama un piemērojama Konkurences likuma 2.pantā noteiktā šā likuma mērķa sasniegšanas nodrošināšanas gaismā. No Konkurences likuma 11.pantā ietverto normu konteksta izriet, ka likumdevējs Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.-7.punktā ir uzskaitījis tās tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana un kuras tādējādi pašas par sevi ir aizliegtas. Vienošanās par šā panta pirmās daļas 1.-7.punktā paredzētajām darbībām ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas, jo šo darbību mērķis objektīvā nozīmē vienmēr ir vērsts pret konkurenci un to sekas parasti ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Līdz ar to secināms, ka, konstatējot pārkāpuma tiesiskā sastāva pazīmes, kas atbilst Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktam, šo darbību mērķis jau pats par sevi ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana un tas īpaši nav jāpierāda.

Šaubas par šīs Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā ietvertās tiesību normas interpretācijas piemērošanu šajā lietā, apgabaltiesas ieskatā, ir ieviesis Senāta 2011.gada 29.augusta lēmums šajā lietā, kurā Senāts atzina, ka Apvienotās Karalistes Godīgas tirdzniecības biroja (*angl. - Office of Fair Trading*) zemes nomas līgumu izvērtēšanas vadlīnijas var izmantot kā argumentācijas līdzekli un, piemērojot šo vadlīniju atziņas, kuras, citstarp, paredz, ka zemes nomas līguma noteikumi par to, kā izmantojama zeme, neliecina automātiski par konkurences ierobežošanu, jo līguma puses var brīvi noteikt, kā tās izmantos zemi, ir nepieciešams vērtēt līguma ierobežojuma dabu, līguma pušu attiecības, ierobežojuma faktisko izpausmi. Senāts secināja, ka

Konkurences padome ir vērtējusi telpu nomas līgumu ierobežojumu ietekmi uz tirgus dalībniekiem, kas gribēja arī atvērt savu veikalu telpās, kuras nomā līdzpieteicējas, un ir vērtējusi ierobežojumu ietekmi uz tirgu kopumā, tostarp, patērētājiem.

Tādējādi, lemjot Lēmuma pirmšķietamo prettiesiskumu, Senāts ir izvērtējis RIMI grupas uzņēmumu noslēgto vienošanos ietekmi uz tirgus dalībniekiem un ierobežojumu ietekmi uz tirgu kopumā un vērtējumā ir pievērsis uzmanību arī Vienošanās sekām.

Līdz ar to apgabaltiesai ir jākonstatē, vai Vienošanās raksturs ir nosakāms pēc mērķa vai sekām.

[16] Apgabaltiesa konstatē, ka lietā nav strīda, ka Vienošanās nav uzskatāma par vertikālu vienošanos tradicionālajā izpratnē. Tradicionālajā izpratnē vertikālās vienošanās gadījumos veidojas preču un pakalpojumu ķēde, t.i., piemēram, prece tiek pirktā un tālāk pārdota, tāpēc konkurenci potenciāli ierobežojoši noteikumi galvenokārt tiek piemēroti divos dažādos līmeņus – 1) attiecībās starp piegādātāju un izplatītāju (ekskluzīvas izplatīšanas vienošanās, nekonkurēšanas pienākumi, utt.) un 2) attiecībās starp izplatītāju un tā klientiem/patērētājiem (tālākpārdošanas cenu noteikšana, aktīvās vai pasīvās pārdošanas aizliegums, utt).

Šajā gadījumā ierobežojumi nomas līgumos kopumā attiecas tikai uz pirmo no šiem līmeņiem – starp iznomātāju un nomnieku.

Apgabaltiesa konstatē, ka telpu nomu līguma statuss šādos apstākļos Latvijas Republikas un Eiropas Savienības normatīvajos aktos un Latvijas un Eiropas Savienības tiesas tiesu praksē nav konkretizēts. Atsauces uz telpu nomu līgumu attiecināšanu iekļautas vienīgi Apvienotās Karalistes Godīgas tirdzniecības biroja zemes nomas līgumu izvērtēšanas vadlīnijās.

[17] Noteikumi Nr.797 nosaka atsevišķas tirgus dalībnieku vertikālās vienošanās, kuras būtiski neietekmē konkurenci, un kritērijus, saskaņā ar kuriem atsevišķas tirgus dalībnieku vertikālās vienošanās netiek pakļautas Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam.

Apgabaltiesa secina, ka minētie noteikumi paredz konkrētus izņēmumus no konkurences tiesību regulējuma, no kā izriet, ka tās vienošanās, kuras nav paredzētas šajos noteikumos, nav atbrīvotas no Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajiem ierobežojumiem.

Lai novērstu situāciju, kad no ierobežojumiem tiek atbrīvotas konkurenci mazāk ietekmējošas vienošanās nekā Vienošanās, apgabaltiesa pārbauda vertikālo ierobežojumu jomā ietvertās atziņas par ierobežojumiem, ja tās skar attiecības starp pārdevēju un izplatītāju, un vai pēc analogijas uz Vienošanos varētu tikt attiecināti Noteikumu Nr.797 nosacījumi.

Apgabaltiesa secina, ka Vienošanās pēc apraksta ir salīdzināma ar ekskluzīvās piegādes vienošanos.

Noteikumu Nr.797 5.punkts paredz, ja vertikālā vienošanās paredz ekskluzīvo piegādi (izplatīšanu), tā netiek pakļauta vienošanās aizliegumam ar

nosacījumu, ka pircēja tirgus daļa konkrētajā tirgū, kurā tas pērk vienošanās preces, nepārsniedz 30 procentu.

Konkurences padome vairākos lēmumos, tostarp, 2010.gada 16.jūlija lēmumā Nr.54 „Par lietas izpēti izbeigšanu. Lieta Nr. P/09/06/1. Par Konkurences likuma 13.panta otrās daļas 1., 2., 5. un 6.punktā noteikto aizliegumu pārkāpumu SIA „MAXIMA Latvija” darbībā”, atzinusi, ka ir pierādījumi, kas liecina par augstu tirgus koncentrācijas līmeni lielveikalu vidē un SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „RIMI Latvia” aizņem konkrētajā tirgū kopā vairāk kā 60 procentus, un pārējo daļu dala citas mazākās veikalu ķēdes. Ņemot vērā, ka RIMI grupas uzņēmumiem ir konstatējama tirgus vara mazumtirdzniecībā, nav pamata atzīt, ka šādas RIMI grupas uzņēmumu slēgtās vertikālās vienošanās būtiski neietekmē konkurenci vai ka pircēja tirgus daļa konkrētajā tirgū, kurā tas pērk vienošanās preces, nepārsniedz 30 procentu.

Līdz ar to attiecībā uz Vienošanās nav piemērojami Noteikumi Nr.797 nosacījumi.

[18] Attiecībā uz Apvienotās Karalistes Godīgas tirdzniecības biroja zemes nomas līgumu izvērtēšanas vadlīnijām apgabaltiesa konstatē turpmāk minēto.

Apvienotajā Karalistē līdz 2011.gada 6.aprīlim bija piemērojamas vadlīnijas, atbilstoši kurām zemes nomas līgumi un arī tirdzniecības nomas līgumi bija izslēgti no Konkurences Akta Pirmās nodaļas, kura satur analogas normas Konkurences likuma 11.pantam.

Patlaban normatīvais regulējums Apvienotajā Karalistē paredz, ka vienošanās nav pakļauta vienošanās aizliegumam ar nosacījumiem, kas analogi Noteikumos Nr.797 paredzētajiem (http://www.oft.gov.uk/shared_of/consultations/land-agreements/land-agreements-guideline.pdf).

Apgabaltiesa atzīst, ka līdzpieteicējam nav pamata atsaukties uz Apvienotajā Karalistē piemēroto zemes nomas līgumu izslēgšanu no Konkurences Akta Pirmās nodaļas. Gadījumā, ja līdzpieteicējas sekoja līdz un izmantoja konkurences tiesību praksi Apvienotajā Karalistē, ņemot vērā to, ka Apvienotās Karalistes Godīgas tirdzniecības birojs jau 2010.gada oktobrī uzsāka informatīvu kampaņu (<http://www.oft.gov.uk/news-and-updates/press/2010/108-10>), paziņojot, ka manīšies nosacījumi attiecībā uz zemes nomas līgumiem, tai bija jākonstatē, ka RIMI grupas uzņēmumu noslēgtās vienošanās neatbilst līdz šim piemērotajai praksei un ka līgumi ir attiecīgi jāgroza. Apstākļi, ka Apvienotajā Karalistē vadlīnijas bija piemērojamas līdz 2011.gada 6.aprīlim, nav pamats, lai uz tām atsauktos kā uz piemērojamām pēc 2010.gada oktobra.

[19] Attiecībā uz Konkurences likuma 11.panta ģenerālklausulai analogu normu Eiropas Savienības Tiesa 2008.gada 20.novembrī spriedumā lietā Nr.C-209/07 norādīja, lai uz nolīgumu attiektos EKL 81.panta 1.punktā paredzētais aizliegums, „tā mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū”. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru kopš 1966.gada 30.jūnija sprieduma lietā 56/65 LTM (Recueil, 337., 359. lpp.) šī nosacījuma

alternatīvas raksturs, uz ko norāda saikļa „vai” lietojums, liek vispirms ņemt vērā nolīguma mērķi, ievērojot ekonomisko kontekstu, kurā tas ir piemērojams. Tomēr gadījumos, kad šī nolīguma noteikumu analīze neatklāj pietiekamu kaitējuma konkurencei pakāpi, ir jāpārbauda tā sekas, un, lai uz to attiektos aizliegums, jābūt izpildītam nosacījumu kopumam, no kuriem izriet, ka konkurence reāli un jūtāmā veidā ir tikusi nepieļauta, ierobežota vai izkropļota.

Eiropas Komisijas Paziņojuma „Par Līguma 81(3).panta piemērošanu” (2004/C 101/08) 21.punktā paredzēts, ka konkurences ierobežojumi pēc mērķa ir tādi ierobežojumi, kas jau savā būtībā ir spējīgi potenciāli ierobežot konkurenci. Tie ir tādi ierobežojumi, kam [...] piemīt tik augsts potenciāls negatīvi ietekmēt konkurenci, ka nav nepieciešams [Līguma 81(1).panta, LESD 101.panta pirmās daļas] piemērošanas nolūkos demonstrēt jebkādas faktiskās sekas tirgū.

Apgabaltiesa uzskata, ka Vienošanās ietvertais punkts, kas ierobežo iznomātāja tiesības vienpersoniski izlemt par citu nomas platību iznomāšanu tirdzniecības centrā un piešķir Rimi grupas uzņēmumiem tiesības lemt par citu platību iznomāšanu citiem tirgus dalībniekiem, uzskatāms par vienošanos atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 11.punktam un atbilst Konkurences likuma 11.panta 7.punktā noteiktā vienošanās aizlieguma pārkāpuma sastāvam. Ievērojot, ka Rimi grupas uzņēmumi un iznomātājs SIA „Marno J” nav uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku Konkurences likuma 1.panta 9.punkta izpratnē, noslēgtajos līgumos ietvertais punkts ir ierobežojošs ne vien attiecībā pret citiem potenciālajiem nomniekiem, bet arī nepamatoti ierobežo iznomātāja tiesības brīvi pārvaldīt savu uzņēmējdarbību.

Apgabaltiesa secina, ka Rimi grupas uzņēmumi kā enkurnomnieki, apzinoties savu tirgus varu, ir vienojušies ar iznomātāju SIA „Marno J” iekļaut telpu nomas līgumos punktus, kas ierobežo potenciālo tirgus dalībnieku iekļūšanu SIA „Marno J” pārvaldītajos tirdzniecības centros. Līdz ar to var secināt, ka Vienošanās mērķis ir bijis kavēt konkurenci un liegt citiem tirgus dalībniekiem pieeju konkrētajam tirgum. Ņemot vērā, ka RIMI grupas uzņēmumiem ir tirgus vara mazumtirdzniecībā, Vienošanās mērķis jau pats par sevi ir konkurences kavēšana, ierobežošana un deformēšana. Attiecīgi šajā gadījumā nav jāpierāda Vienošanās sekas.

Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa atzīst, ka Lēmuma 1.punkts, ar kuru konstatēts konkurences tiesību pārkāpums, ir tiesisks un pamatots.

[20] Konkurences likuma 12.panta pirmā daļa paredz, ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbībās šā likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu.

[20.1] Ar Lēmuma 2.punktu Rimi grupas uzņēmumiem un SIA „Marno J” uzlikts tiesiskais pienākums izbeigt konstatēto pārkāpumu. Apgabaltiesa uzskata, ka, ņemot vērā konstatēto pārkāpumu, šāda tiesiskā pienākuma izlikšana ir pamatota.

[20.2] Ar Lēmuma 3.punktu Rimi grupas uzņēmumiem uzlikts tiesiskais pienākums izslēgt no šo uzņēmumu ar telpu iznomātājiem tirdzniecības centros noslēgtajiem telpu nomas līgumiem ierobežojošus noteikumus, kas pēc satura un nozīmes ir analogiski šajā lēmumā konstatētajiem.

Ņemot vērā, ka Vienošanās ietvertais punkts, kas ierobežo iznomātāja tiesības vienpersoniski izlemt par citu nomas platību iznomāšanu tirdzniecības centrā un piešķir Rimi grupas uzņēmumiem tiesības lemt par citu platību iznomāšanu citiem tirgus dalībniekiem, ir aizliedzams pēc mērķa, nav pieļaujama situācija, ka ir spēkā līgumi, kas satur šādu nosacījumu, un attiecīgi Konkurences padomei ir tiesības un pamats prasīt šādu ierobežojumu izslēgšanu no visiem šādiem Rimi grupas uzņēmumu noslēgtajiem līgumiem, neatkarīgi no tā, vai tie ir pieminēti Lēmumā vai nav. No Lēmuma apgabaltiesa nekonstatē, ka Lēmuma 3.punktā ietvertie līgumi būtu iekļauti šajā lietā konstatētā Rimi grupas uzņēmumu pārkāpumu sastāvā un to vairākkārt ir Lēmumā ir norādījusi arī Konkurences padome.

[21] Lai noteiktu naudas soda apmēru, Konkurences padome izvērtēja Rimi grupas uzņēmumu pārkāpumus atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumiem Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.796) un, ņemot vērā lietderīguma un samērīguma apsvērumus, galīgo naudas sodu noteica:

- 1) SIA „RIMI Latvia” Ls 151 650 apmērā;
- 2) SIA „SUPERNETTO” Ls 1590 apmērā;
- 3) SIA „Plesko Real Estate” Ls 9890 apmērā.

Apgabaltiesa pārbauda, vai līdzpieteicējam noteiktais naudas sods ir tiesisks un pamatots.

[22] Noteikumu Nr.796 3.punktā noteikts, ka naudas sodu aprēķina procentos no tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas.

Apgabaltiesa konstatē, ka lietā nepastāv strīds, ka naudas soda aprēķināšanai pamatoti izmantoti iepriekšējā noslēgtā finanšu gada apstiprinātie pārskati, tātad 2009.gada finanšu pārskati.

SIA „RIMI Latvia” neto apgrozījums 2009.gadā, pamatojoties uz gada pārskatu par 2009.gadu, bija Ls 404 386 242.

SIA „SUPERNETTO” neto apgrozījums 2009.gadā, pamatojoties uz gada pārskatu par 2009.gadu, bija Ls 2 887 908.

SIA „Plesko Real Estate” neto apgrozījums 2009.gadā, pamatojoties uz gada pārskatu par 2009. gadu, bija Ls 6 175 739.

[23] Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 14.punktu, nosakot pārkāpuma smaguma pakāpi, ņem vērā:

- 1) pārkāpuma veidu;

- 2) pārkāpuma radītās vai iespējamās sekas;
- 3) katra iesaistītā tirgus dalībnieka lomu pārkāpumā.

[23.1] Konkurences padome secināja, ka, ievērojot Vienošanās saturu, raksturu un būtību un ņemot vērā, ka Vienošanās nav slēgtas starp konkurentiem, kā rezultātā naudas sods piemērojams saskaņā ar Konkurences likuma 12.panta otro daļu, pārkāpums ir uzskatāms par vieglu pārkāpumu.

Pieteicējas par minēto secinājumu iebildumus nav izteikušas, un apgabaltiesa atzīst minēto secinājumu par pamatotu.

[23.2] Attiecībā uz pārkāpuma radītajām vai iespējamām sekām Konkurences padome konstatēja:

- 1) SIA „RIMI Latvia” ir bijusi viena no līgumslēdzējām pusēm divos līgumos, kuros konstatēts ierobežojošais līguma punkts, bet SIA „Plesko Real Estate” un SIA „SUPERNETTO” ir bijušas viena no līgumslēdzējām pusēm, katra vienā līgumā, kurā konstatēts ierobežojošais līguma punkts, kas slēgts Rimi grupas uzņēmumu un SIA „Marno J” starpā;

- 2) SIA „RIMI Latvia”, SIA „SUPERNETTO”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Marno J” aizliegtās vienošanās rezultātā tiek ierobežota SIA „Marno J” saimnieciskās darbības brīvība, izvēloties telpu nomniekus, un tiek radītas barjeras specializētajiem pārtikas veikaliem, apgrūtinot to iekļūšanu konkrētajā tirgū un līdz ar to kavējot konkurenci;

- 3) lietā konstatētie pierādījumi apstiprina, ka telpu nomas līgumos ietvertie ierobežojumi ir piemēroti, kas apstiprina, ka SIA „Daudznozaru kompānija „Daugava”” tika liegta iespēja nomāt telpas saimnieciskās darbības uzsākšanai tirdzniecības centrā Maskavas ielā 400, Rīgā;

- 4) tirdzniecības centrā Rīgas ielā 120, Jēkabpilī, un tirdzniecības centrā Nīcgales ielā 53, Rīgā, konkrētie specializētie pārtikas veikali/tirgus dalībnieki netika ierobežoti savu preču tirdzniecībā konkrētajā tirdzniecības centrā.

No minētā apgabaltiesa secina, ka Konkurences padome ir konstatējusi Vienošanās sekas, ierobežojot SIA „Marno J” saimnieciskās darbības brīvību un liedzot iespēju SIA „Daudznozaru kompānija „Daugava”” nomāt telpas saimnieciskās darbības uzsākšanai tirdzniecības centrā Maskavas ielā 400, Rīgā.

[23.3] Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 16.punktu, izvērtējot katra pārkāpumā iesaistītā tirgus dalībnieka lomu, ņem vērā, vai pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem:

- 1) tirgus dalībnieks bijis pārkāpuma iniciators;
- 2) pārkāpumā tirgus dalībniekam bijusi aktīva vai pasīva loma.

Konkurences padome atzina, ka no lietā esošajiem pierādījumiem secināms, ka SIA „RIMI Latvia”, SIA „SUPERNETTO” un SIA „Plesko Real Estate” ir pārkāpuma iniciatores, ko apstiprina fakts, ka analogiska satura ierobežojumi ietverti līgumos ne tikai ar SIA „Marno J”, bet arī citiem iznomātājiem. Rimi grupas uzņēmumi ir tieši ieinteresēti konkrēta ierobežojuma ietveršanā telpu nomas līgumos, jo tas novērš konkurenci preču segmentā, kuras konkrētajā tirdzniecības centrā potenciāli varētu realizēt specializētais pārtikas

veikals, un līdz ar to arī novērš Rimi grupas uzņēmumu ienākumu samazināšanās risku.

Apgabaltiesa atzīst minētos secinājumus par pamatoti un arī līdzpieteicējas par minētajiem secinājumiem iebildumus nav izteikušas.

[24] Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 19.punktu naudas soda apmēru ietekmē pārkāpuma ilgums.

Lēmumā norādīts, ka pārkāpuma ilgums konkrētajā lietā tiek noteikts, pirmkārt, ņemot vērā SIA „RIMI Latvia”, SIA „SUPERNETTO” un SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Marno J” telpu nomas līgumu noslēgšanas brīdi, kas ir pārkāpuma sākuma datums. Līgums starp SIA „LLE FOOD” un SIA „Marno J” noslēgts 2005.gada 10.februārī. Līgums starp SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Latoneks - A” noslēgts 2005.gada 22.jūnijā. Līgums starp SIA „SUPERNETTO” un SIA „RIMI Latvia” un SIA „Marno J” noslēgts 2009.gada 28.aprīlī. Otrkārt, ievērojot to, ka iepriekš minētie telpu nomas līgumi ir spēkā šī Lēmuma pieņemšanas dienā, pārkāpuma ilgums ir nosakāms līdz Lēmuma pieņemšanas dienai.

Apgabaltiesa atzīst minētos secinājumus par pamatotu, un līdzpieteicējas par minēto secinājumu iebildumus nav izteikušas.

[25] Apgabaltiesa secina, ka nav pieļautas kļūdas, atbilstoši Noteikumu Nr.796 17.punktam summējot saskaņā ar šo noteikumu 18. un 19.punktu noteiktos naudas sodus.

Apgabaltiesa atzīst, ka lietā nav konstatējami Noteikumu Nr.796 23.1.apakšpunktā norādītie apstākļi naudas soda samazināšanai. Cita starpā, līdzpieteicējas nav pārtraukušas pārkāpumus, tiklīdz saņēma no Konkurences padomes informāciju par iespējamo Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā minēto pārkāpumu.

Atbilstoši Noteikumu Nr.796 23.2.apakšpunktam Konkurences padome ir pamatoti samazinājusi SIA „RIMI Latvia” noteikto naudas sodu, ievērojot, ka tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījums tirgū, kurā noticis pārkāpums, ir mazāks par 10 procentiem no šā tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma. SIA „Plesko Real Estate” un SIA „SUPERNETTO” pamatoti šāds samazinājums nav piemērots. Rezultātā iepriekš Lēmumā noteiktais naudas sods SIA „RIMI Latvia” samazināts 10 reizes (no Ls 3 032 896,81 uz Ls 303 289,68).

Konkurences padome, izvērtējot konkrētās lietas apstākļus, secināja, ka SIA „RIMI Latvia”, SIA „SUPERNETTO” un SIA „Plesko Real Estate” darbībā nav konstatējami atbildību pastiprinoši apstākļi atbilstoši Noteikumu Nr.796 21.1.1.-21.1.3.apakšpunktā un 21.2.apakšpunktā noteiktajam. Apgabaltiesa nepārbauda šos apsvērumus.

[26] Konkurences padome atzina, ka, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus, pārkāpuma smagumu un raksturu, labums sabiedrības interesēm nevar tikt sasniegts ar mazāka naudas soda piemērošanu nekā iepriekš Lēmumā

aprēķinātais, vienlaikus sasniedzot sodīšanas mērķi – nodrošinot naudas soda speciālo preventīvo iedarbību un arī vispārējo preventīvo iedarbību.

Tomēr, nosakot galīgo naudas soda apmēru, Konkurences padome atzina par iespējamu ņemt vērā arī faktu, ka šis ir pirmais šāda veida (aizliegtā vienošanās, kas izpaužas kā telpu nomas līgumā ietverts ierobežojums, kas ierobežo iznomātāja rīcības brīvību un apgrūtina nomnieka konkurenta saimnieciskās darbības uzsākšanu tirdzniecības centrā) pārkāpums, kuru konstatējusi Konkurences padome. Nosakot galīgo naudas soda apmēru, Konkurences padome ir ņēmusi vērā, ka SIA „Plesko Real Estate” neveidojas apgrozījums mazumtirdzniecībā. Galīgais naudas sods noteikts:

- 1) SIA „RIMI Latvia” Ls 151 650 apmērā;
- 2) SIA „SUPERNETTO” Ls 1590 apmērā;
- 3) SIA „Plesko Real Estate” Ls 9890 apmērā.

No galīgā soda summām apgabaltiesa secina, ka iepriekš Lēmumā noteiktais sods līdzpieteicējiem ir samazināts – SIA „RIMI Latvia” (303 289,68 - 151 650) un SIA „SUPERNETTO” (3176,69-1590) 2 reizes, bet SIA „Plesko Real Estate” 4 reizes. Ņemot vērā, ka SIA „Plesko Real Estate” neveidojas apgrozījums mazumtirdzniecībā, šāda sodu samazināšanas proporcija ir pamatota.

[27] Līdzpieteicējas uzskata, ka, ņemot vērā Konkurences padomes praksi apstākļos, kad tiek konstatēts pirmais noteikta veida pārkāpums, kā arī ņemot vērā Konkurences padomes noteiktos sodus, naudas soda samazinājumam bija jābūt ievērojamam.

[27.1] Attiecībā uz Konkurences padomes praksi tirgus dalībniekus atbrīvojot no soda, apgabaltiesa konstatē turpmāk minēto.

Konkurences padome 2007.gada 14.februāra lēmumā Nr.8 „Par pārkāpuma konstatēšanu un tiesiskā pienākuma uzlikšanu. Lieta Nr.P/06/07/01. Par Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmās daļas iespējamo pārkāpumu Latvijas Arhitektu savienības darbībās” uzskatīja par iespējamu Latvijas Arhitektu savienības biedriem nepiemērot naudas sodu, ņemot vērā:

1) ka Konkurences padomes praksē nav bijuši pieņemti lēmumi par pārkāpuma konstatēšanu sakarā ar liberālo (profesionālo pakalpojumu) profesiju pārstāvju apvienību lēmumu neatbilstību Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.pantam vai Konkurences likuma normām;

2) ka Latvijas Arhitektu savienība ir atcēlusī un izdarījusi grozījumus savos pieņemtajos lēmumos, Konkurences padome uzskata, ka Latvijas Arhitektu savienība ir atzinusi pārkāpumu un to novērsusi vēl līdz šī lēmuma pieņemšanai.

Apgabaltiesas ieskatā, minētajā pārkāpuma lietā ir būtiskas atšķirības no šīs lietas apstākļiem. Latvijas Arhitektu savienības biedriem ar Konkurences padome 2007.gada 14.februāra lēmumu Nr.8 pirmo reizi Konkurences padomes praksē norādīts, ka viņi ir konkurences tiesību subjekti un viņiem ir saistoši konkurences reglamentējošo normatīvo aktu prasības. Kamēr līdzpieteicējam nevarēja pastāvēt šaubas, ka tām darbībā ir pienācīgi jāievēro konkurences

tiesības. Turklāt, pretēji līdzpieteicējām, Latvijas Arhitektu savienība atzina pārkāpumu un to novērsa vēl līdz pārkāpumu konstatējošā lēmuma pieņemšanai.

[27.2] Apgabaltiesa konstatē, ka Konkurences padomes 2012.gada 27.janvāra lēmumā Nr.E02-7 „Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu. Lieta Nr.p/11/03.01.-01./13. Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu MAXIMA grupas uzņēmumu (SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „NDX Development”) darbībās” SIA „MAXIMA Latvija” aprēķinātais naudas sods tika samazināts 11 reizi, kamēr līdzpieteicējām tikai 2 un 4 reizes. Konkurences padomes 2012.gada 27.janvāra lēmumā Nr.E02-7 kā būtisks naudas soda samazināšanas pamats ir atzīts, ka SIA „MAXIMA Latvija” pēc savas iniciatīvas ir pārtraukusi pārkāpumu.

Analogi secinājumi iekļauti Konkurences padomes 2012.gada 23.marta lēmumā Nr.E02-18 „Par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu. Lieta Nr.p/11/03.01./16. Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu PALINK grupas uzņēmumu (SIA „PALINK” un SIA „OZOLU NAMS”) darbībās”.

Apgabaltiesas ieskatā, apsvērumi, ka pārkāpums ir novērsts, ir tik būtisks, ka tas pilnībā pamato Konkurences padomes rīcību, līdzīgos gadījumos ievērojot šo apsvērumu un nosakot būtiski atšķirīgu naudas soda apmēru.

Tā kā šajā lietā līdzpieteicējas pēc savas iniciatīvas un līdz Lēmuma pieņemšanai pārkāpumus nebija pārtraukušas apgabaltiesa atzīst, ka Konkurences padome ir pamatoti līdzpieteicējām noteikusi smagāku sodu.

[27.3] Attiecībā uz līdzpieteicēju atsaukšanos uz Apvienotajā Karalistē piemēroto zemes nomas līgumu izslēgšanu no Konkurences Akta Pirmās nodaļas apgabaltiesa jau šajā spriedumā norādīja, ka arī gadījumā, ja līdzpieteicējas sekoja līdz un izmantoja konkurences tiesību praksi Apvienotajā Karalistē, tām bija jākonstatē, ka RIMI grupas uzņēmumu noslēgtās vienošanās neatbilst līdz šim piemērotajai praksei un ka līgumi ir attiecīgi jāgroza. Tā kā līdzpieteicējas pēc savas iniciatīvas un līdz Lēmuma pieņemšanai pārkāpumus nebija pārtraukušas, tās nav atbrīvojamas no soda, pamatojoties uz apsvērumiem, ka Apvienotajā Karalistē kādu laiku tika piemērots noteikta veida konkurences tiesību regulējums.

[28] Attiecībā uz pieteikumā izteiktajiem iebildumiem, ka Konkurences padome ir piemērojusi vairākas savstarpēji pretrunīgas konkrētās preces tirgus definīcijas un liegusi līdzpieteicējām tiesības paust viedokli par šīm definīcijām, apgabaltiesa uzskata, ka normatīvie akti uzliek pienākumu Konkurences padomei iepazīstināt tirgus dalībnieku ar lietas materiāliem, tomēr Konkurences padomei nav pienākuma iepazīstināt lietas dalībnieku ar katru administratīvā akta projektu, kas arī nav uzskatāms par lietas materiāliem. Līdzpieteicējas ir izmantojušas savas tiesības, kas piešķirtas ar Konkurences likuma 26.panta septīto daļu. Padome par līdzpieteicēju argumentiem ir izteikusi savu viedokli pārsūdzētajā lēmumā. Tādējādi Konkurences padome ir uzklaušījusi līdzpieteicējas pirms nelabvēlīgā administratīvā akta izdošanas. Apgabaltiesa nekonstatē procesuālus pārkāpumus Lēmuma pieņemšanā.

[29] Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks un pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta otro daļu, Administratīvā procesa likuma 246.- 251. un 329.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

SIA „RIMI Latvia”, SIA „SUPERNETTO” un SIA „Plesko Real Estate” pieteikumu par Konkurences padomes 2011.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.E02-20 atcelšanu noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja (paraksts) U.Mihailova

Tiesneses (paraksts) S.Kanenberga

(paraksts) Z.Kupce

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās apgabaltiesas tiesnese
Rīgā, 2012.gada 29.maijā

U.Mihailova